

Hur svårt kan det vara? Dialoger utanför PBL:s regelsystem

Bostad 2.0 - Frukostseminarium - 25 november

- Anna Hrdlicka, doktorand KTH
- Anna Broman, bostadspolitisk expert, Byggföretagen
- Moderator: Mats Wilhelmsson, professor KTH

Frukostseminarium hösten 2022

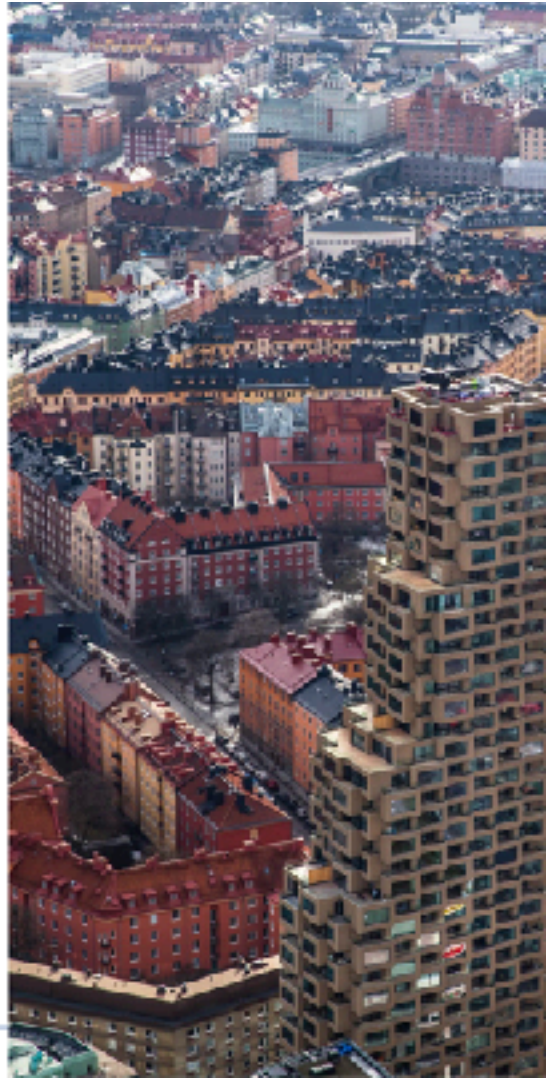
16 september	Lantmäteriforskningen vid KTH – från skifteslära till fastighetsteknik
30 september	WORKSHOP 08.30 – 15.00 på KTH campus
14 oktober	Vindkraftsverkens påverkan på fastighetsvärden
28 oktober	Bostadsbrist? – Delar av bostadsbeståndet saknar folkbokförda
11 november	Hur värderar bostadsmarknadens kunder grönska?
25 november	Ett olösligt problem – tidiga dialoger i planering
9 december	Ålderspåverkan på villapriser

Initiativtagare till Bostad 2.0

- Stockholms Stadshus
- SKB
- JM
- OBOS
- Stockholms studentbostäder
- LE Lundbergföretagen
- Svensk Mäklarstatistik
- SABO
- Helsingborgshem
- Wallenstam
- Einar Mattsson
- NCC
- Veidekke
- Byggföretagen
- Willhem
- Rikshem
- HSB
- Hyresgästföreningen
- Skanska
- Fastighetsägarna

Medborgardialog i fysisk planering

ARNSTEIN 1969

LADDER OF CITIZEN PARTICIPATION

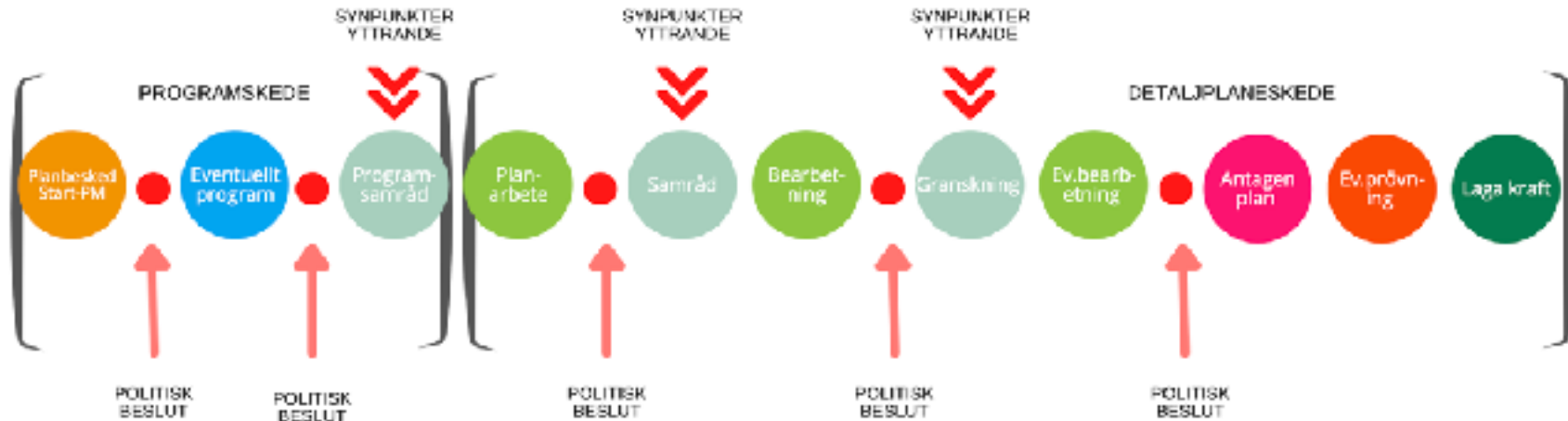
- Utveckling sedan 1960-talet
 - Kommunreformer
 - Medborgarrättsrörelsen i USA
 - Demokratiseringssträvanden
- Samråd infördes med PBL 1987
 - Reformerades 1994
 - "Tidigt samråd"
 - "Bättre beslutsunderlag"
- Boverket och SKR uppmuntrar till "dialog"
 - Hur synkar detta med PBL?

Problem och metod

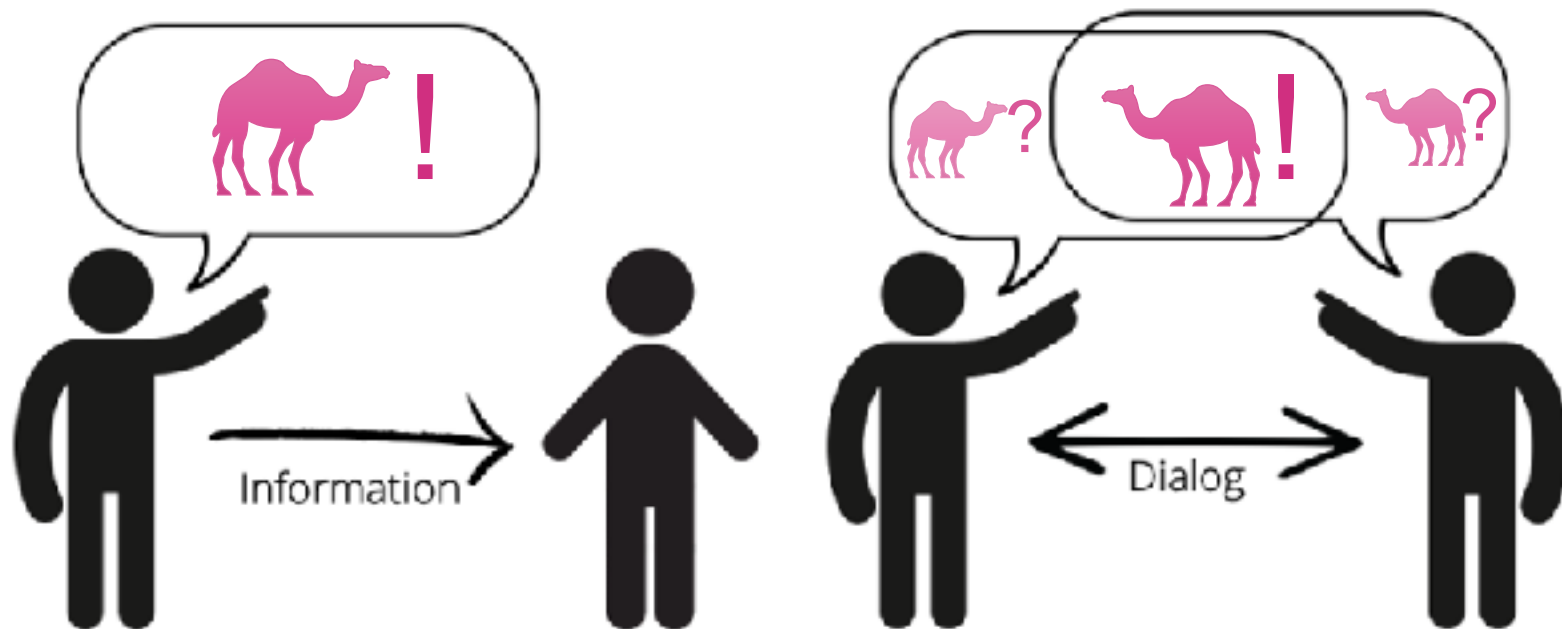

- "Dialog" är inte samma sak som "samråd"
- Hur gör kommunerna
 - Politiken
 - Tjänstemännen
- Lagstiftningen
 - Finns det plats för dialog?
- 79 kommuner
 - Dokumentstudie (79x3)
 - Intervjuer (ca 50)
 - Informella planer (79)

Var i PBL hör ”medborgardialogen” hemma?

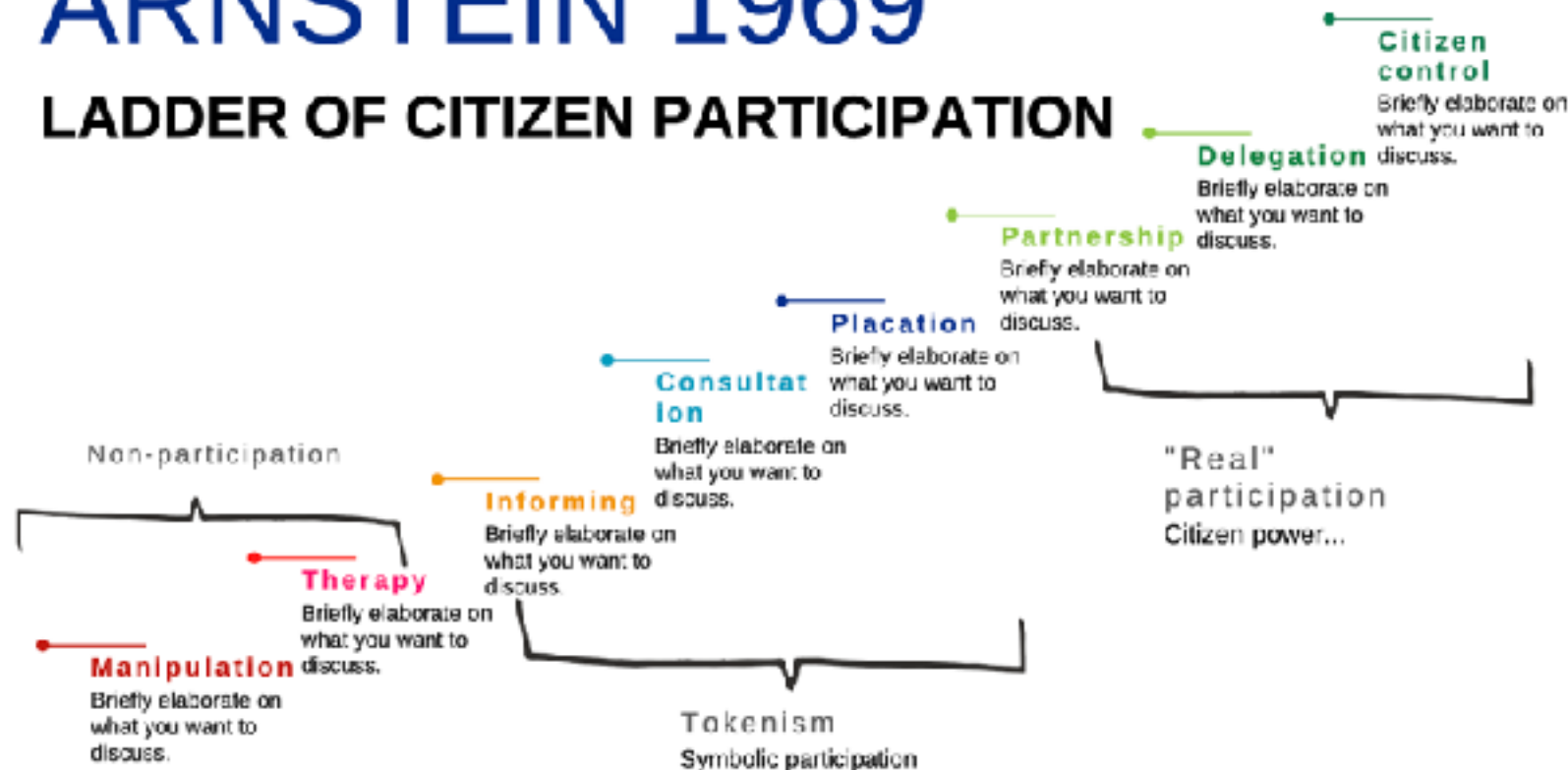

Definitioner

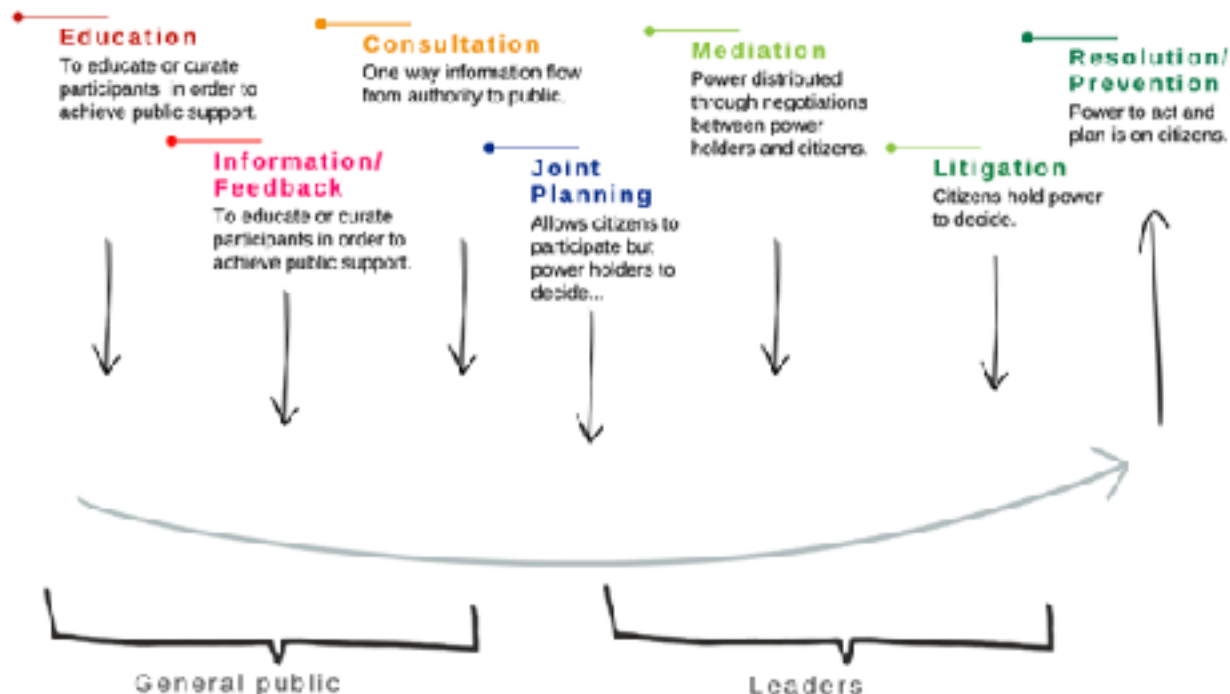
ARNSTEIN 1969

LADDER OF CITIZEN PARTICIPATION

CONNOR 1988

A NEW LADDER OF CITIZEN PARTICIPATION

SKL/SKR

DELAKTIGHETSTRAPPA

Information
Fokus på att åhörarna "ska veta". Envägskommunikation, frågor och svar.

Konsultation
Fokus på "att tycka". Synpunkter inhämtas. Ingen diskussion.

Dialog
Fokus på "att resonera". Här kan tankar utbytas.

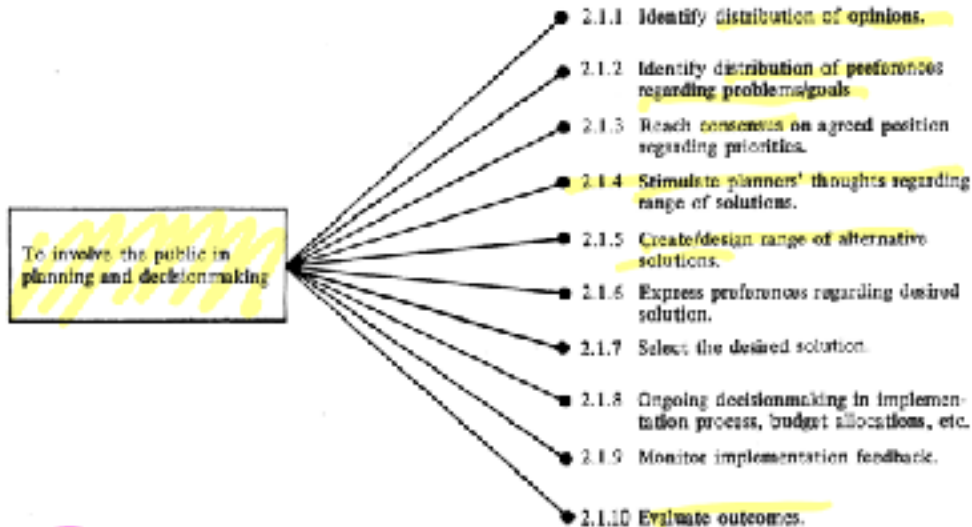
Samarbete
Fokus på "genomförande" av aktiviteter som "arbetsgrupp" eller idéverkstad.

Medbestämmande
Fokus på att bestämma. Här exemplifieras med "rådslag" inte beslutsfattande.

Medborgardialog

ALTERMANN 1982

Mål med dialog?

- Stärka demokratiska värden
 - Att anpassa planeringen bättre efter vissa grupper
 - Att utbilda medborgarna
 - Att möjliggöra social och personlig utveckling / förändring
 - Att samla support, vinna legitimitet eller undvika opposition / motstånd
 - Att stärka politisk förändring
- och varje mål kan brytas ner i...

Varifrån kommer idéerna?

Det här började som en politisk idé hos mig. (Mellan 2012 och 2015, min anm.) Det fanns säkert andra som tänkte det här parallellt men hos oss var det en idé hos mig som fick brett stöd hos mitt eget parti och som jag försökte lirka in hos alliansen under förra mandatperioden. Där var det inte helt mottagligt för det här ska jag säga. (...) Det ansågs lite besvärligt. Förvaltningen har givetvis ett motstånd mot det för det innebar ju bara mer jobb och osäkerheter i relation till byggföretag och de vill köra PBL-processen. Det är ju liksom deras utgångspunkt.

ordförande byggnadsnämnd A2/4063

För och nackdelar

Nackdel att det tar längre tid. Ska man göra det före den formella processen så det blir mer utsträckt men jag tror att man sparar den tiden i slutändan. Har man från början gjort detta. Ja, då ger det lite mer strömlinjeformad process framåt.

ordförande byggnadsnämnd A2/4153

Min upplevelse är att vi måste bli bättre på dialog i tidiga skeden.

ordförande byggnadsnämnd B3/7969

Detta med demokrati och så

När jag började som ordförande i samhällsbyggnadsnämnden så gick jag pratade med chefen för förvaltningen och sade att jag skulle vilja vara med i tidigt skede och ha diskussioner med tjänstemännen. Då blev det tvärstopp. 'Vi är en myndighetsnämnd. Det är tjänstemännen som tar fram förslag till politiken och där först får ni komma in' (sade chefen) Det var konfrontation och det fallet var jag tvungen att backa. Så fungerar det nu, tjänstemännen skriver fram ett förslag och sedan har vi synpunkter på det i slutet. Man skyller allt på att det är en myndighetsnämnd, att politiken inte ska lägga sig i så mycket.

ordförande byggnadsnämnd B3/684.

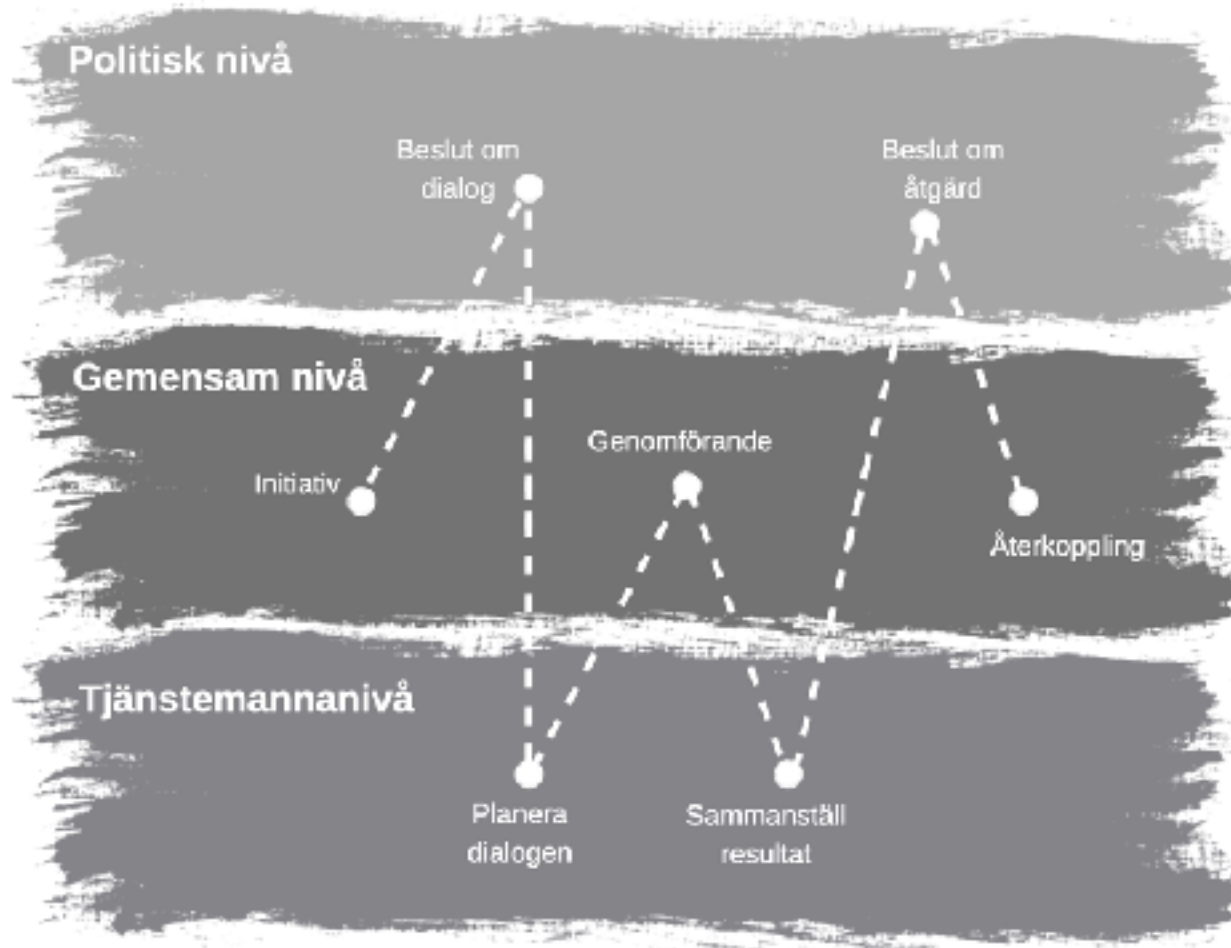
Vem är det som bestämmer?

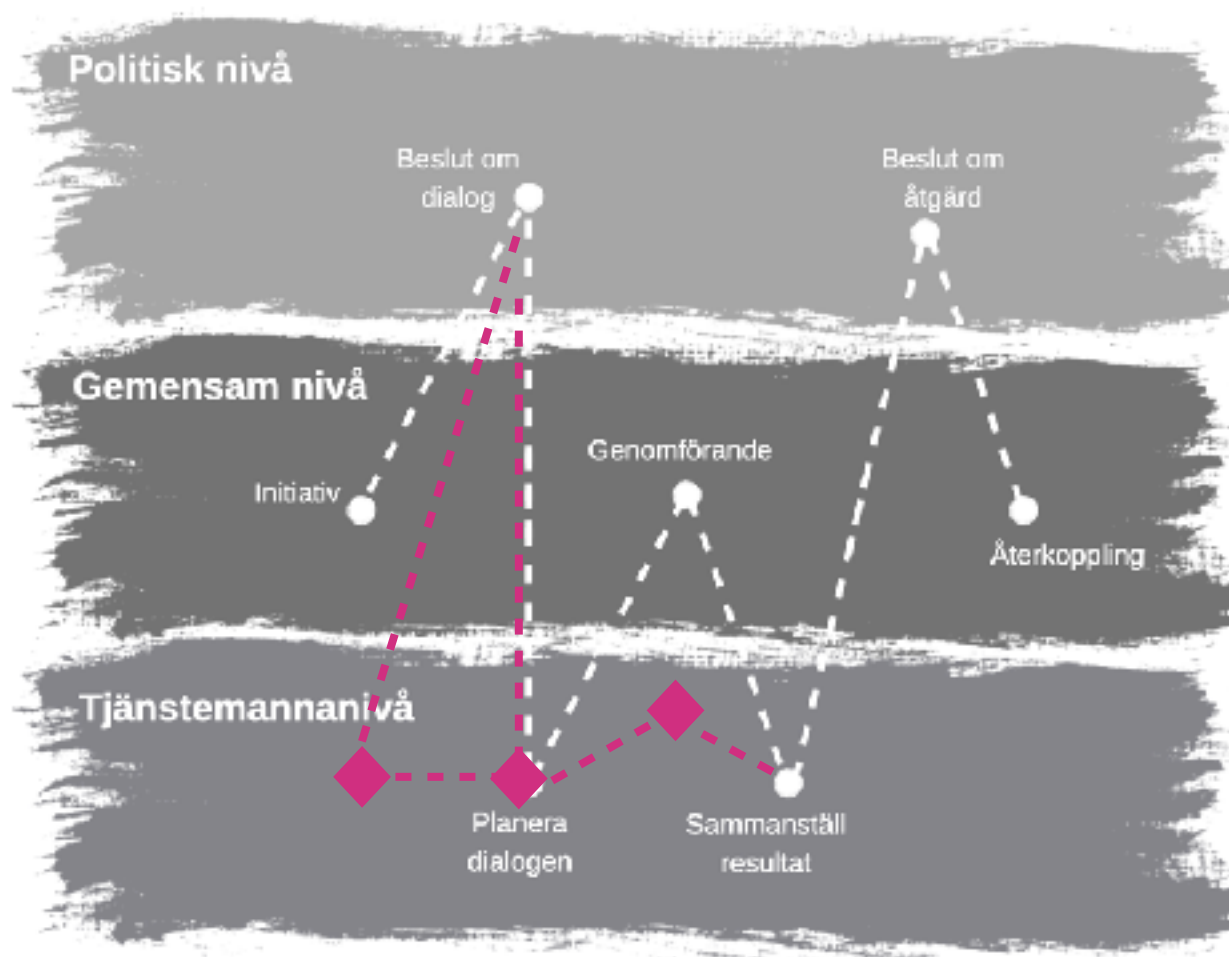
Politik

Om man säger så här: jag känner att politiker har mycket mindre makt över detaljplanen än vad folk i regel tror. På gott och ont, vi är inga specialister. Man har ett underläge mot tjänstemännen. Vi kommer in i ett sent skede. När vi väl kommer ut på samråd då är det nästan kört. Då har man ju kommit så långt i processen att vårt inflytande redan där har försvunnit ganska mycket tycker jag.
ordförande byggnadsnämnd B3/684

Tjänstemän

”Jätteduktiga engagerade tjänstemän och även politiker har velat vara med. Dom fick inte vara med, för då hade man inte ändrad de här riktlinjerna, då sa man att politikerna inte ska vara med på dialogträffarna. Dom politiker som råkar bo på någon av de här orterna har ju kommit dit som privatpersoner i stället.”
planerare, C6/4455

Varför medborgardialog?

Politik

Syftet med medborgardialog är väl att få folk att vänja sig vid tanken på förändring. Det är ju mycket synpunkter och framför allt är det väl kanske rädsla tror jag (för förändring min anm.)

ordförande byggnadsnämnd B3/684

Och har man mer information så kan man fatta bättre beslut. Och bra beslut har väl en tendens att generera fler väljare i slutänden också än om man tar dåliga beslut.

ordförande byggnadsnämnd A2/4063

Tjänstemän

"Långt tidigare har vi pratat om medborgardialog och har deltagit i SKR:s arbete om det. Det finns så att politiken kan ge i uppdrag att vi ska börja med en dialog. Det har inte riktigt slagit rot, så egentligen än"

Planchef C6/3036

"Dialogen kan ju bli bättre när vi vet vad vi vill få ut av dialogen eller vad syftet med dialogen är, så man inte gör det bara för att, utan att det finns en tanke bakom."

planerare B5/367

Varför medborgardialog

Politik

Man behöver också få lokal information- och områdesspecifik kunskap. Då får man ett bättre underlag och kan göra justeringar. ordförande byggnadsnämnd B3/7969

Tjänstemän

Ju mer man plockar in synpunkter tidigt i processerna ju mer kan man kanalisera dessa i planprogram och ta med dessa mer i processen. (...)
Jag tror att dialogarbete handlar om att medborgarna får mindre att vara sura över....
planarkitekt A2/4257

Dialog som förenklar, om man gör rätt...

Politik

Man för en dialog och kan föra den utan att behöva tänka på den formella processen. Sedan om det beror på om de vant sig vid tanken om det beror på den här aktiviteten vi gör det vet jag inte.

ordförande byggnadsnämnd A2/415

Tjänstemän

Jag tänker, ska man göra ett dialogarbete så måste man liksom ha hela kedjan uttänkt. 'Vad ta till vara på och på vilket sätt? Hur ska vi ta till vara på det vi frågar om i processen?' För att jag tycker det kan bli kontraproduktivt om vi går ut och säger att; 'Vi vill ha in era åsikter. Vad tycker ni?' om man sen inte ska ta hänsyn till det.

Planchef A2/3935

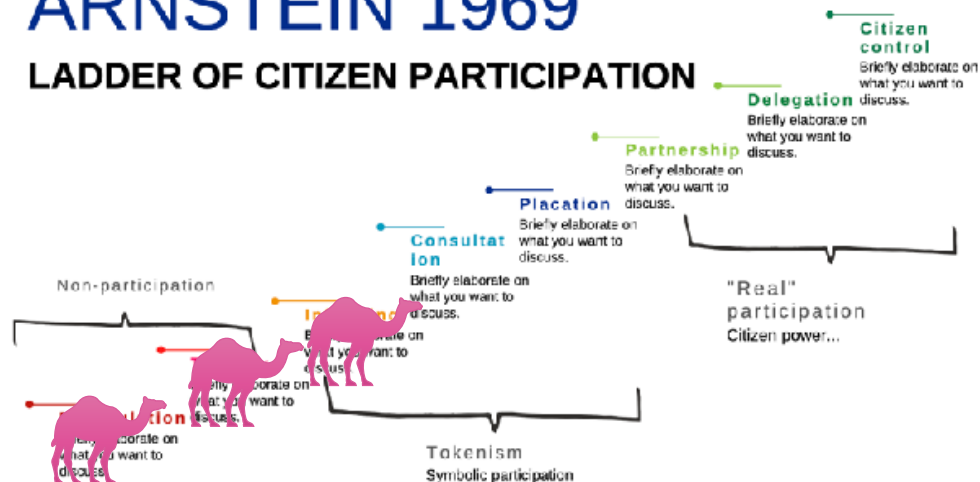
Synpunkter på...

”Alltså personligen är jag ganska tveksam till att man ofta lyfter fram det här med dialoger i tidiga skeden som någonting som (...) Man tror att det ska lösa precis allting och det gör det inte. Hur man än vrider och vänder på det så är det känsligt med byggnation nära människor och jag tycker också att demokratin (...) Alltså vi har ju en representativ demokrati, man röstar och sen har man politiker som företräder. Det är också så att själva planprocessen i sig innehåller ju både samråd och granskning där man hör invånare på ett ordnat sätt. Man säger att 'de här är berörda och de här ska höras'. Så det är ganska underligt att man i tid och otid ska föregå det och bjuda in på lite oklara grunder.”

Planarkitekt A2/4153

ARNSTEIN 1969

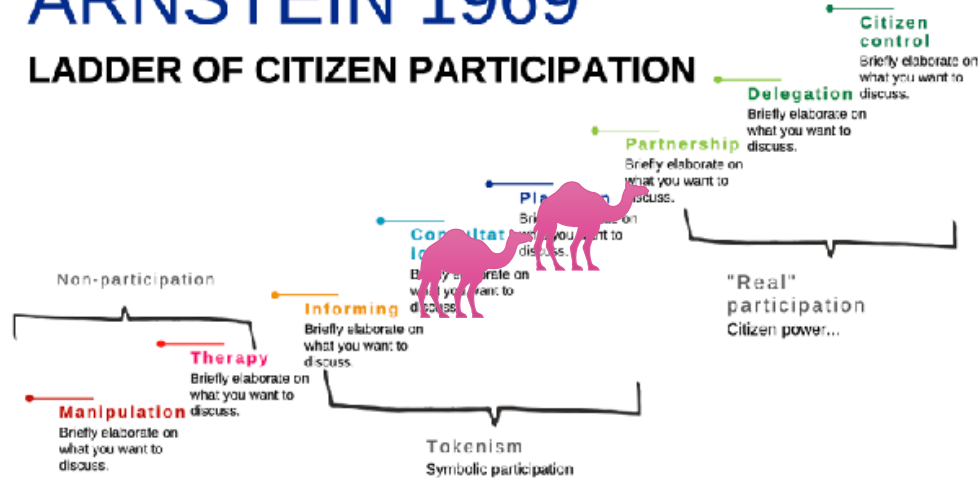
LADDER OF CITIZEN PARTICIPATION

INFORMERA
OM
LÖSNINGEN

ARNSTEIN 1969

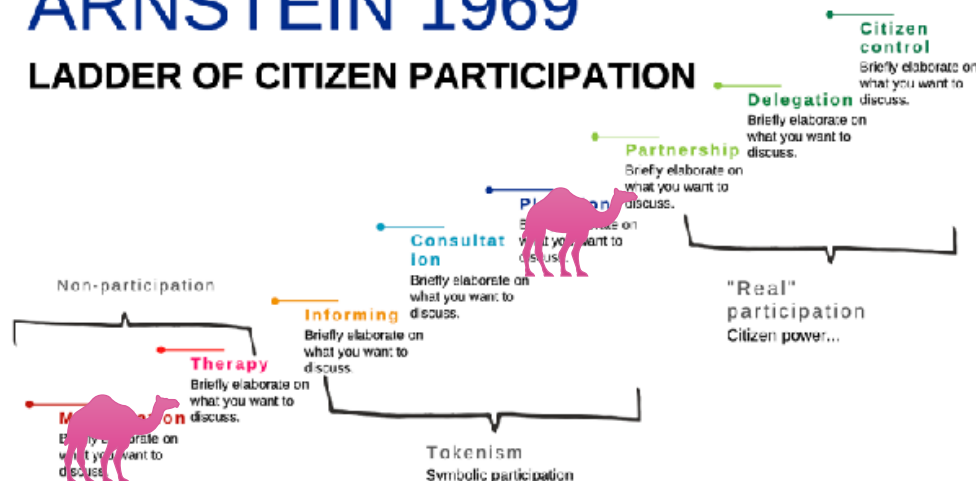
LADDER OF CITIZEN PARTICIPATION

FÅNGA SYNPUNKTER

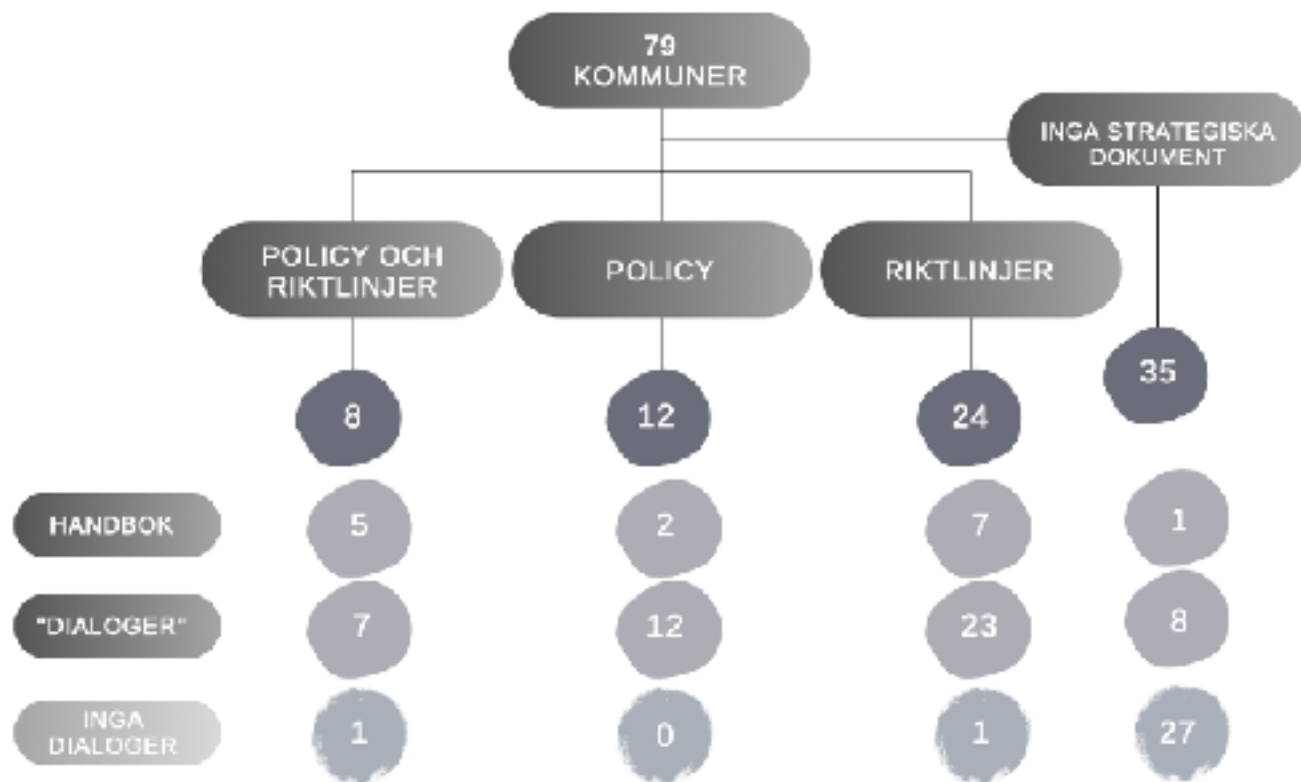
ARNSTEIN 1969

LADDER OF CITIZEN PARTICIPATION

STOPPA SYNPUNKTER

HELA URVALET

Analys

- Intresset för dialog varierar
- Jämfört med stegen - tokenism
- Metodik saknas oftast, men vilket är stödet?
- Skepsis från tjänstemän
- Visst intresse från politiken
- Informella planinstitut
- Behov av systematik
- Behov av att "dialog" i rätt läge
- Behov av "(lag)stöd"

A cartoon drawing of a person's head, possibly a cat or a stylized human, with a question mark and the word 'Dialog?' written across the face. The drawing is in a sketchy, hand-drawn style.

Tack!

Anna Hrdlicka

hrdlicka@kth.se

